Eduskunnan sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukiolain 1 ja 6 §:n muuttamisesta (HE 235/2018)

Totean Opetushallituksen puolesta otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä lausuntona seuraavaa.

Yleistä

Ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistaminen ajantasaistaa sitä koskevat säädökset. Monet ylioppilastutkinnon toimeenpanossa ja järjestämisessä jo käytössä olleet menettelyt tulevat uudistuksen yhteydessä säädöksiin perustuviksi. Esitys joustavoittaa ylioppilastutkinnon suorittamista, vaikkakin samalla nostaa jossain määrin tutkinnon vaatimustasoa pakollisten kokeiden määrän noustessa viiteen.

Ylioppilastutkinto (1 §)

Esityksen mukaan kansallisen ylioppilastutkinnon suorittaminen englannin kielellä tulisi mahdolliseksi. Tutkinto perustuisi samoihin opetussuunnitelman perusteisiin kuin suomen ja ruotsin kielellä suoritettava tutkinto eikä sen vaativuus, rakenne ja sisältö poikkeaisi kotimaisilla kielillä suoritettavasta tutkinnosta. Tutkinnossa tulisi suorittaa myös äidinkielen ja kirjallisuuden koe kansallisessa kielessä. Nämä periaatteet englanninkielisen ylioppilastutkinnon järjestämisessä ovat kannatettavia.

Ylioppilastutkinnon kokeet (3 §)

Esityksen mukaan matematiikassa ja toisessa kotimaisessa kielessä järjestettäisiin vaativuudeltaan kahden eri tason mukaiset kokeet. Lukion opetussuunnitelman perusteisiin (2015) on kuitenkin lisätty voimassa olevan tuntijaon mukaisesti perusteet toisen kotimaisen kielen valinnaiselle, lukiossa alkavalle B3-oppimäärälle. Oppimäärä on tarkoitettu toisen kotimaisen kielen opiskeluvelvoitteesta vapautetuille opiskelijoille. Esitys poissulkee mahdollisuuden järjestää ylioppilastutkinnon koe toisen kotimaisen kielen B3-oppimäärälle, mikäli oppimäärä joskus kasvattaisi suosiotaan niin paljon, että sellainen olisi perusteltua laatia. Myös englanninkielisen ylioppilastutkinnon näkökulmasta voisi olla tarkoituksenmukaista antaa mahdollisuus laatia kolmen eri vaativuustason mukaiset kokeet toiseen kotimaiseen kieleen.

Oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen (6 §)

Esityksen mukaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen olisi edellytyksenä opiskelu pääosin englannin kielellä. On hyvä, että tätä on esityksen perusteluissa tarkennettu siten, että lukio-opetuksen tai ammatillisen opetuksen toteuttaminen pääosin englannin kielellä edellyttäisi käytännössä sitä, että englanti on koulutuksen järjestämisluvassa määrätty kyseisen koulutuksen järjestäjän opetuskieleksi.

Esityksen mukaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi rehtorin päätöksellä erityisestä syystä suorittaa muu kuin edellä tarkoitettu henkilö. Myös tässä esityksen perusteluja on tarkennettu siten, että erityisenä syynä ei olisi pidettävä esimerkiksi pelkästään kokelaan erityistä kiinnostuneisuutta englanninkielisen tutkinnon suorittamista kohtaan tai menestymistä englannin kielen opinnoissa.

Ilmoittautuminen kokeisiin (9 §)

Esityksen mukaan kokelaan ei jatkossa tarvitsisi kokeisiin ilmoittautuessaan tehdä sitovaa valintaa pakollisten ja ylimääräisten kokeiden välillä. Tämä muutos on kannatettava, jotta vältytään tilanteilta, joissa tutkinnon läpäiseminen estyisi etukäteen tehdyn väärän valinnan vuoksi.

Kokelas voisi jatkossa osallistua tutkintoaineissa eritasoisiin kokeisiin kuitenkin niin, että tutkintoon sisältyisi vain yhdentasoinen koe. Tämä voi omalta osaltaan rohkaista kokelaita osallistumaan pitkän oppimäärän kokeisiin nykyistä enemmän.

Ylioppilastutkinnossa suoritettavat kokeet (11 §)

Esitys muuttaisi ylioppilastutkinnon rakennetta siten, että tutkinnossa olisi suoritettava aina vähintään viisi koetta. Tällä hetkellä vain noin viidesosa ylioppilastutkinnon suorittajista on sellaisia, jotka sisällyttävät tutkintoonsa vain neljä koetta. Näiden kokelaiden osalta esitys nostaisi jonkin verran tutkinnon vaatimustasoa, mutta toisaalta laaja-alaistaisi heidän kohdallaan hankitun osaamisen mittaamista.

Toisaalta voidaan olettaa, että vain neljä koetta suorittavien määrä tulisi joka tapauksessa pienenemään, koska opiskelijavalintojen uudistaminen ohjannee enemmän viiden kuin neljän ylioppilastutkinnon kokeen suorittamiseen. Kokeiden suurempi määrä tuo myös lisämahdollisuuksia kompensaatioon tutkinnon läpäisemiseksi.

Jotta opiskeluaika lukiossa ei pitenisi pakollisten kokeiden määrän noustessa viiteen, on tärkeää, että opiskelijat käyttävät mahdollisuutta tutkinnon hajauttamiseen tehokkaasti hyväksi. Tämä edellyttää panostamista opinto-ohjaukseen. Tarkoituksenmukainen hajauttaminen on olennaista myös, kun tarkastellaan lukiokoulutuksen kuormittavuutta sekä keinoja lukiolaisten yleisen uupumisen ehkäisemiseksi.

Ylioppilastutkinnon kokeiden määrän lisääminen vaikuttaisi jossain määrin myös aikuislukioissa opiskelevien sekä kahta tutkintoa suorittavien työmäärään ja heiltä edellytettävään vaatimustasoon. Sama pätee heihin, joiden lukio-opinnoista suoriutuminen on syystä tai toisesta haasteellista. Toisaalta voidaan katsoa edellä mainittuihin ryhmiin kuuluvien jatko-opintomahdollisuuksien paranevan korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistuttua.

Opetusneuvos Teijo Koljonen